

— Այսին բազար կրնիս սատարագամ հազարէնէն թարափընտան Մէմէքէթէն պէյի բրէնս Շարա պիր թահրիրաթ եւ զըլարագ, Բարիզ մուահէտէսինն երկիրմի ալթըննը պէնտինն իսթար պուեուրմուշ տուր: Մէմէքէթ պէնտ շունտան իսթարէթ տիր: «Տախիլն մէմալթէտէ վէ հուսուտա տա իւմն ու սասայիլն մուհաֆազա իյէմէք իւզրէ, Էֆլազ վէ Պուզտանտա պիր գուվ վէյի ազըրէրէնն միլիէն մէվհուտ օլաճագ տոր: Էմնէպի թարափընտան հիւճում օլու նուր իսէ, պու հիւճումու տէֆ իթմէք իւ չին, Էֆլազ վէ Պուզտանտա ազըրէրէնն Պապը Ալի ին միւթթէֆիզ պուլունմասը լաղըմտըր: »

— Պահրիւնէ ֆէրիզանը քերամընտան օլուպ, Գոււնա գոմանտանըլըլա Ռուս ճուզտա պուլունան Հիւսէյին բաշա հազարէնէն թէպտիլէն, Տէրիսաստէթէ պլաթթ իյէմէքէրի էմրինն էվէլէն ալարագ, կէզէն բազար կրնիս պուրաթա վասըլ օլմուշ, վէ եէրինէ թայեին օլունան պահրիւնէ նիզամ տայիլէսի բիսսէթի վէքիլ ֆէրիզ Ուրիֆ բաշա հազարէնէն կէզէն բազար իթմէսի կրնիս Ռուսճուզտա միւթթէվէն ճիւզէն պուրաթան հարէքէթ իյէմիլ տիր:

— Սուտուրը ազամտան տէրս վէքիլն սէմահէթու իսալի Էֆլէնտի հազարէնէն ինն նըլանը Օսմանինն իքիննի բիւթպէսինտէն պիր գըթասը իհասն պուլունմուշ տուր:

— Տարը շուրայի աքըրի լէվազիմ վէ նիզամիւնէ վէ մուհաթէմաթ տայիլէնէրինն բէյիս վէքիլէրի սաստէթու Հասան Ռիշտի վէ Մահմուտ Նէտիմ վէ Կարահիմ բաշալար հազարաթընա իքիննի բիւթպէսինտէն պիր գըթա նըլանը Օսմանի իհասն պուլունմուշ տուր:

— Պոււնտան իւշ սէնէ գատար էվէլ տէմիլ իտիք քի, մէմալիքի Մահրուսէնինն էն զիեատէ գանկընա օլմուշ եարէլէրինտէն պիրի, վէրկիլէրին սուլի թահիլի տիր, վէ կէր միրի մէմուր լարընա նէգարէթ իթմէք իւզրէ վիլա եէթէրէ գոմիսէրի կէօնտէրիւնէք օլուր իսէ, ֆէնալըգ տալի ազալըր վէ միւհաթէթ շէտիտէ իյէ պու ֆէնալըգըն էօնիւ ալընապիլինն տէեու իւլալէ իյէմիլ իտիք: Հաթթա պու կիպի ֆէնալըգալըն էօնիւ ալընմասընա տայիլ թարիլտէ պիր թագըմ էմալ օլուտուրնտան պահսալ, շէօյլէ պիր ֆըգըր եադիլ իտիք: «Մարանտա Գուրպէր նամ գաթ, իտարէյի մայիեէնին քեամիլէն ֆէնա հաթէ պուլունտու ղուսու կէօրէրէք, իւշ սէնէ զարֆըն տա թէտապիր շէտիտէ սաեէսինտէ իտարէյի մէգըրէրէն հիւսնի հալէ իյոտ իթմիլ տիր, Լաքին պիգիմ, իսպաթ պուլմագ իչին, Իսթանպուլտան իտարիւն չըգմաղա լիւղուսուսու եօգ տուր: Մանթէքիւ տէր քի, էսկի Անտրոնիք Գոմէնն Եուսանլարըն նէրօնու իտի, ֆազաթ միւթթասըֆ օլուտուրն պիլիւմիէ պէտիտալը իչին տէ, պիլիւք զաթլարըն իճու իթմիլէրի հադալըլըլարը վէ գուլմ ու թէտապիր իթմէք մէնն իթմէք իչին թէտաճիւպէն շաեան պիր սէպաթը պուլունտու ղուսուտան, բէսի սալթանաթ տա պուլունտու ղուսու իւշ սէնէ զարֆըն տա Էքրէ էմալթիլըր իտահ օլմուշ Լար տըր: »

Սնագ հէր շէյ հազարտա ֆէնա տիւլիւնէն պազը ֆիքիլէրի, պու պապտէ պիգիլթ թէտալիսինն մէմուր օլուտուրն ֆէնալըլա միւթթասըֆ օլմանտան գոմիսէրի պուլմագ, միւշքիւլ օլուտուրն պէնտան իթմէք տէրլէր, իտի պու իթիլարա միւթթալտաթ իյէ տէյիլ, իլա վիւզ ուսթլար իյէ ճէվապ վիլէնէյիլ:

Պոււնտան օն պէշ սէնէ գատար էվէլ, Ռիշտի բաշանն սատարագամըլարըն ղէմանընտա Պապը Ալի Ռուս բասալարընը Պուլարըլար իթիլէրի

տէհէթիլ սուլի իսթիմալաթ իւզըրինն գոմիսէրի մարիֆէթիլ իյէ մալիւմաթը թամմէ թահիլ իյէտի: Օլ վազըթ Պապը Ալի արտ արտա իւշ գոմիսէր կէօնտէրտի: Պիրիննիս թըրնօլմ մէթըրօլիլինտէն 130.000 ղուշ ըըլվէթ ալարագ, ալտանտը: Իքիննիս եանի պու կիւնքի կիւն բաշալըգ ըիւթպէսինտէ պուլունան Նուսրէթ պէյ, հազարաթը հալի կէօրիւպ, պիր բարթթօ իյէ պիլտիրտի, վէ պու բարթթօ միւշարիլէյստէն էվէլ կիտէն գոմիսէրին բարթթօսուլա մուվաֆըք կէյմէտի: Ղայըր բէսի սուրէթտէ եանի սըրֆ մէթագ իչին սէյահաթ իտէն տալի պիր եօլու կիպի, պիր իչիննիւ գոմիսէր տահա կէօնտէրիլպ, պուլունա բարթթօսու Նուսրէթ պէյին բարթթօսունա միւթթապըք կէյրի, վէ Պապը Ալի Պուլարըլարըն շիքեաեթիլէրի հազըլ օլուտուրն թաստիք իյէտի 1863 սէնէսինտէ պէշ նէֆէր գոմիսէրի տէվէթին միւթթիլիլէք էեալէրինն տայալմաղըլա մէմուր իտիլիլէր տիր, իշթէ կէրէք պու գոմիսէրիլէր վէ կէրէք տայալմագալըր եէրիլէրին իսթիլէրի պէր վէնհի աթի պէեան օլունուր:

Ահմէտ Վէֆիք Էֆէնտի: — Իզմիտ, Պուսա, Դէօթահեա, Գարահիւար, Գոնիա, Էնգարէ, Խարաթ:

Բիզա Էֆէնտի: — Չանագ Գայէա, Իզմիր, Ալուրն, Տիրապէքիլ, Հայէպ, Էրզրում, Թարապիզօն:

Սուպհի պէյ: — Սէլանիք, Մանասթըր, Իսալիւպ, Միլիպէ, Եանիա, Էշգոտա:

Մէրիտ պէյ: — Վարնա, Գարաթէնիլ սէվալիլի, Թուսա քէնարալը:

Չիա պէյ: — Պոսնա վէ Հէրսէք, Հէր պիր գոմիսէրին մաեթիլտէ տալի պիր մուալին, իքի սըր քեաթիլ, իքի մուհասիպ, պիր Վազըթ մէմուր, պիր տէֆթիլտանն մէմուր, պիր Եօլար իչին միւհէնտիս, պիր թապիլ, պիր աքէր գապիլի վէ իքի չալիւզ պուլունմուշ տուր:

Նասը քի կէօրիւմէքտէ տիր, պու մէմուրիլէրինն էօյլէ պիր սուրէթտէ թէշքիլ օլունմուշ տուր քի, գոմիսէր պիլըլաթ քէնտիսի եալուտ մուալիլէրի մարիֆէթիլ իտարէնին պիլիւմիէ շիւպէլէրինն թէագըք վէ թէֆթիլ իտէպիլիլ տիր:

Պազալմ շիմտի պու գոմիսէրիլէրին մէմուրիլէրինն սուրէթտէ իճու օլունտու, վէ նէնէթիւն հուսուլէ կէթիլտի, Պուլարըն իճուաթընտան, իճուաթ միւթթիլ օլուն շէյլէր հիւք օլունապիլիլ:

Սուպհի պէյին իսթանպուլ բարթթօսունա կէօրիւմիլ տիր քի, Էքրէր մահէլլէրտէ, Էհալինն թէէտիլէ իթմիլի վէրկի ազլէրինտէն, անագ պէշտէ պիրի տէվէթին անտըլարընա կիրմիլ վէ գուսուրն ալըրըմըլ տուր: Իշթէ մէգըրէր բարթթօսունա տիկէր պիր ֆըգըրաթ: «Արնալուտուրգընէրինտէ, մէմէքէթին ումուրու գապիլիլէսինն մէմուր 4000 նէֆէր բօլիագ վար իտի: Պուլար Էշքընա իլէ իլթիլագ իթմիլ օլուտուրընտան, ազլ ու թէպտիլէրինն ճէսարէթ օլունա մալմագալտա իտի Գոմիսէր, ֆէնա իպրէթ վէրիսի պու հալլէրի մէնն իյէմիլ տիր:

Միլիթիլիլ սանագալարըն իտարէյի մայիլէսինն կէլիւնէ, գոմիսէր մէմուրիլէրինն շու նէթիլէսի օլմուշ տուր: Պու խուսուս տալի մէգըրէր

բարթթօսա իշար գըլըմըլ տուր: «Գոմիսէր մէմուրիլէրինտէ պուլունման մէմուրըն իգտամաթըլա, սանագալարըն մուհասէպաթը արիլ ու ալիք թէֆթիլ վէ մուալիէնն իտիլտի: Մէմուրըն թարաֆընտան սիրգաթ օլունան մէպալիլին պիր գըսմը պուլունտու, վէ լազըմ կէլէն ազլէնին իսթիհսալի իչին թէտապիրի միւթթալիլէ իթիլիլագ գըլըմտը: Ահապը թէօհմէթ ազլ իտիլտի, վէ հիւքիւմէթ, ճէգա ղանուսնմաթի մուհիլիլնէ պու մէմուրըն իճուաթ իտէն միւհաթաթըլարըն թէրիլպ իտէնէք տիր: »

Միլվազը լազըմ կէլէն միւհաթաթըլար թէրիլպ իտիլմիլ, վէ ճէգա գալունմանմէսինն ահաթմը, վալիլէր հազարընտա պիլի իճու օլունմուշ տուր: Բուլէլիլտէն Անաուլուսա կէլիլիմ, վէ Տէրիսաստէթէ էն զիեատէ եազըն պուլունան Իզմիտ գազասըր միսալ թուլթալմ: Պու գազա, բայիլթաթըն հէման գազուլարընտ օլուտուրնտան, հիւքիւմէթի մէրքէլիլէնն ուղագտա պուլունան տիլէր գազալարտան պիր ազ զիեատէնէ հիւսնի իտարէ թահթընտա պուլունուր տէյի ղանն օլունուր: Հալպուքի աթիլտէքի նագըլիլ եէթտէն, մէգըրէր գազանն նէ Եօլտա իտարէ իտիլտիլի հիւք օլունապիլիլ:

Պալէաթէ կէօրիւտիլիլ իւզրէ, Իզմիտ գազասը ումուրը թահգըքիլէսի Ահմէտ Վէֆիլ Էֆէնտի հազըլէթէրինն իսպաթ իթմիլ իտի: Մալիւմաթ վէ ղայրէթի վաթանիլէսի հէրքէս թարաֆընտան թահսին վէ թաստիք օլունան գոմիսէրի միւշարիլէյս, մէգըրէր գազատա բէք զիեատէ ֆէնա իպրէթ վէրիսի իքեանէթիլիլէր քէշ իյէմիլ տիր: Եէօյլէ քի գազայի մէգըրէր միւթթասարըրէք պիլըլաթ հազարըլըք վէ ղասպ ու թալան իպրէթի վիլմէքտէ օլուտուրն ճիւհէթէլ, ալէյիլտէ գոմիսէրի միւշարիլէյս 800 արգուհալ վէրիլիլ, վէ միւթթասարըրէք միւհաթիլէյս քէնտիլիլտէն շիքեաեթիլ իտէնէրինն ազըլարըն գազաթմագ իւզրէ, պիր մահ գարֆընտա 6000 լիւրա սարֆ իյէմիլ տիր:

Պու միւթթասարըրէք, հիւքիւմէթ գոնաղընն ինչաթ վէ թէգըրնաթընա, քէօրիլէրինն թամիլինն, բօլթա իչին պէյիլիլըր միւպաաեաթընա, գաթը հադրէթի Բատիլահինն գապուլիլէրինն, վէ ֆապիլգոյը հիւմաեուլարըն քիւշաթընա մալսուս օլան մէպալիլին պիր գըսմըն ալըրմըլ, թուգ թիւճաթընտան ճէպընն ազլէպըլ, վէ էշքընտան տալիլ եէթմիլ տաթտ գօնուլ ալպ իթմիլ իտի:

Կէպէտէ հօհա պաշլար վէրկիլիսալըլա օլան մէպալըն իքի գաթընը թահսին իթմէքտէ իտիլէր: Պիր գասապանն վէրկիլի 41.000 ղուրուշ օլուտուրն հալտէ, 24.000 ղուրուշ տահա ղամմ իթմիլէր տիր:

Իզմիտ միւթթասարըրէք, քէնտի ալէյիլտէ պիր գըթա մաղպաթալը իմ գալամաեա իճիլիսար իթմիլ օլան պիր չօգ առէվէրն ալպ ու կիրիլթ իթմիլիլ, վէ պուլունարտան Էքրէրիսի հապիլաթէտէ վէֆաթ իթմիլիլ իտի: Պատէհու միւթթասարըրէք միւհաթիլէյս քէնտի ալէյիլտէ շիքեաեթիլ իտէնէլէրէ, լէհինտէ տիկէր պիր մաղպաթա իսթալմալարըն իչին ինպար իթմիլիլ տիր: Իշ պու եէնի մաղպաթա եա վազը իմգա իտէն քեթիլպիլն պիր, գոմիսէրինն գազը օլան պիր պէեանմաթէ իմգա գօլուտու իչին,

ար ու հիւսապ վէ քէտէրինտէն քէնտի քէնտիլէ սուլի գաստ իյէմիլ իտի: «Բեաթիլպի միւհաթիլէյսին ճէսէտի եանընտա պիր քեաղըտ պուլունմուշ տուր քի, պուլունտա նամուսու վէ պէտպալթ քեաթիլպ քէնտիլինն սուլի գաստընը թարիլ իթմիլ իտի:

Պիր գոմիսէրի միւշարիլէյսին քէշֆ իյէտիլի ֆէնալըգալարըն պիր ճիւզի գըսմըն զիքը ու իշար իյէտիլ: Պու ֆէնալըգալար շէտիտէն մէնն իտիլմիլ տիր: Պու պապտէ Էհալիլինն նէ տէրէնէ մէմուրն օլուտուրնա տայիլ մալիւմաթ վիլմէք իչին, եալընըլ շուաթիլտէքի ֆըգըրալը իշարլէ, իգթիֆա իտէրիլ, Եէօյլէ քի, ազլէ եէրինն վիլաեաթիլէրէ թէվիլ օլունմուշ օլան, վէ վէրկիլ վիլէն Էհալիլ իչին նէ տէրէնէ ֆէնա նէթիլէրինն իտիլաթ օլուտուրն օգուեալարըմըլ մալիւմաթ պուլունան մուվազաթ գայիլմէտէն պիր մէգտար, իզմիտ Էհալիլի հիւքիւմէթի Սէնիլիլէն իշտա իյէմիլ իտի: Գոմիսէր պու հէտիլէ կէօնիլլիլ միւտիր, Եօլտա շու եա պու նուֆուլու շախըն թահիլթիլլէմի օլուեօր օլուտուրն պիլմէք իսթիլէրիլտէ, Էհալիլ շու վէնհիլէ ճէվապ վիլմիլիլ տիր: «Էֆէնտի հազըլէրինն, սիգըրինն իզմիլտէ պուլունմալարը սանագալըմըլ Էհալիլիլ իչին օլ տէրէնէ պէօլիլ պիր նիլմէթ տիր քի, պուլունա հազարըլըգալարըն իսլահըլա, հէման պիլիլէրի սահիպ սէր: Վիլքըլտընըլ, Պիսանն ալէյս քէնտի հիւսնի բատէթ վէ միւրաաթըմըլ իշտա գալպիլիլ նագաթիլէյսի հիւքիւմէթի Սէնիլիլէն իշտա իյէմէքտէյիլիլ:

Միլվազը պիր Էհալիլիլ գուլմ ու թատտիլաթտան մասուն գըլմագ, վէ չալըլմասըն մէյիլիլիլ կէօրէնէ կիլիլ թէէմին իյէմէք, օ Էհալիլիլ զէն կիլիլթմէք տիլմէք տիր:

Պէշ սէնէ էվէլ ժուրնալը նամըլա վիլաեաթա եէնի գոմիսէրի կէօնտէրիլտի: Միւհաթիլէյսինն Պապը Ալիլէն իշար իթիլիլէրի սուլի հարաթեաթը, սարֆիլաթը, վէ սիրգաթալարը սայմագ ղաեթիլ ուղուս օլաճաղընտան, 1872 սէնէսի օգոստոս ալընտա Մանասթըրն սանագալընտան կէօնտէրիլէն մէքթուպարըն պիր միլիթասար խիւլասասըն պէեան իթմէք իքիլիլ ֆա իյէրիլ:

Պու սանագալտա, պալուսուս Գասթօրիա, Քիլիսուրա, Անասիլիյա, Գօլօնիտա վէ հաթթա մագարըլը հիւքիւքիւմէթ տէ գոմիսէր Եէվէթ բաշա, Ալթա պէյ վէ Սէլիմ Էֆէնտի նամ ժուրնալըլար, հատտ ու հիսապա կէլմէք սուլի հարաթեաթ քէշֆ իթիլիլէր, վէ միւթթասարըլարը հազարընտ մուսալէյիլ շէտիտէ իճուաթընտա պուլունտուլա, գայմագալար, մուհասէպէճիլը ալպ ու կիրիլթ օլունտուլար: Պուլարըն ալէյիլէրինն իտիլէն շիքեաեթիլէր բէքալըր սուրէթտէ տիր, իտիլ հազարըլարընտ միւհաթաթըլ շէտիտէ վուգու պուլունտէյի հազարըլա գօլմագալտա տըլար: »

Էլէր միւսաաթտէ օլունուր իսէ, տիլէր պիր աթիլ վուգուաթ տալիլ նագլ ու պէեան իտէլիլ: Կէօրիլէնէն Կօրշա նամընտա պիր մէճիլա աղասըլ պիր հիւքիւմէթ գօնաղը ինչաթ իչին, պիր նէվիլ միւհէնտա օլան պիր գաթ իլէ իլթիլագ իթմիլ իտի: Գոնալըն իտարիլաթ չըլըլաթ, վէ ինչաթ ֆիեաթը 1500 լիւրտա գարար գըլտը, Լաքին պու գօնաղա անագա 300 լիւրա մէսարիլ իտիլտի: Սէլիմ Էֆէնտի պու
